

Sobre la resclosa dels Manresans

Resclosa dels Manresans (Balsareny), setembre del 2020

A la delegació del Bages de la Institució Catalana d'Història Natural, com a d'altres entitats dedicades a la natura, ens ha arribat la inquietud per l'afectació al bosc de ribera que tindran les obres projectades per consolidar la resclosa dels Manresans -la resclosa medieval situada al riu Llobregat sota el castell de Balsareny que desvia aigua cap a la Sèquia de Manresa.

Hem parlat amb responsables del projecte d'obres de la Junta de la Sèquia i hem tornat a visitar el lloc.

Ja per antecedents, coincidim en l'interès natural d'aquest tram de Llobregat, en particular pel fet que, ran d'aigua, el vern és l'arbre principal del bosc de ribera.

La primera publicació que esmenta la vàlua natural del bosc de ribera al tram de Llobregat de la resclosa dels Manresans deu ser, precisament, la *Guia d'espais d'interès del Bages*, publicada per la ICHN i el CEB el 1997. La Junta de la Sèquia, a través del Parc de la Sèquia, ha instal·lat un observatori d'aus aquàtiques i cartells interpretatius del bosc de ribera prop de la resclosa dels Manresans. El Parc de la Sèquia divulga explícitament aquests valors naturals des del seu punt d'informació al parc de L'Agulla als visitants i des del centre de l'Aigua, a la masia de can Font, als escolars.

Per posar-se en situació, cal saber que la resclosa dels Manresans fou construïda al segle XIV i reforçada al segle XVI, després que una riuada la malmetés. De la tala d'arbres en terres del castell de Balsareny per refer

la resclosa prové l'obligació dels manresans, en compensació establerta per un jutge d'aleshores i esdevinguda tradició, d'oferir 12 capons cada any per Nadal al baró de Balsareny. D'aleshores ençà, no hi ha hagut cap més actuació important a la base de la resclosa. El 1952, la part superior de la resclosa es va cobrir de formigó.

Al gener del 2020, la riuada a conseqüència del temporal Glòria va escapar la riba, va tombar arbres i va deixar la illeta avall de la resclosa plena de rocs; pel que fa al capítol ambiental. La riuada també va afectar la resclosa dels Manresans. Actualment hi ha buits grans a diversos trams de la base; és impossible veure'ls perquè queden sota el nivell de l'aigua amb cabal normal al Llobregat. Sí que s'aprecia una part enfonsada al centre de la resclosa i es veuen alguns grans rocs, originàriament de la resclosa, arrossegats avall. El dany intuït es va poder comprovar el 03.03.2020, quan per aquest motiu l'Agència Catalana de l'Aigua va reduir al mínim indispensable el cabal des del pantà de La Baells.

De la resclosa dels Manresans depenen la integritat de la Sèquia de Manresa, l'abastament d'aigua a una població de 170.000 habitants, tot el regadiu de Manresa, l'estany de L'Agulla, la qualitat de l'aigua del riu d'Or... La llista ens fa adonar de fins a quin punt som dependents del bon estat ecològic dels rius i de l'ús raonable de l'aigua.

L'obra de reforç de la resclosa dels Manresans té la consideració d'obra d'emergència. Des de la ICHN, no la posem en dubte.

L'obra requereix l'accés per les dues ribes al darrera de la presa —és a dir a la part nord o aigües amunt-, la construcció d'un dic primer a un costat i després a l'altre poc abans de la resclosa per deixar temporalment trams secs de resclosa on es pugui treballar i l'aportació de roques i de formigó. La Junta de la Sèquia és ben conscient que cal esforç per no malmetre més enllà del què és inevitable per permetre els treballs. Hi ha un expert ambiental, extern a la Junta de la Sèquia, que s'afegeix a la direcció de les obres perquè l'impacte ambiental sigui el mínim inevitable, perquè s'afecti amb preferència allò que té menys valor natural i perquè les condicions al finalitzar l'obra permetin una recolonització ràpida per les espècies autòctones preferides. Hi ha reforestacions previstes a les zones no inundables, tot i que no la plantació de canyís aigües amunt de la presa, en terreny sotmès a les riuades, on s'espera una colonització natural ràpida.

L'accés per la riba dreta o riba oest requereix la poda de branques d'arbres vora el camí i, al capdavall, la reobertura d'uns 40-50 metres de camí pel bosc de ribera per accedir fins prop de la resclosa. Aquest camí existia, però el progrés de la vegetació i l'erosió per les riuades l'han fet quasi desaparèixer. Aquí l'espai entre el vessant escarpat i el riu és molt estret, amb la conseqüència que s'afectarà a un tram de verneda. Cal remarcar que aquest no és l'únic reducte de verneda al Llobregat; la verneda, més o menys ben constiuïda i sempre a mercè de les riuades, continua per les dues ribes riu amunt fins al Berguedà i riu avall fins a Balsareny.

L'accés per la riba esquerra o riba est, més plana, no té problemes destacats.

No s'afecta la illeta situada avall de la resclosa.

Des de la ICHN donem crèdit a les garanties per l'execució d'aquesta obra amb cura i amb coneixement de la natura on s'emmarca, i per la restitució del terreny i de la vegetació més pròpia a les àrees que inevitablement caldrà trepitjar. És cert que hi haurà impacte, com a totes les obres en àrees naturals, però no pas que aquest hagi de ser permanent ni catastròfic. D'altra cosa parlaríem si la propera riuada tombés la resclosa dels Manresans.